

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sulpici[i] Severi Presbyteri Opera Omnia

Sulpicius <Severus>

Amstelodami, 1665

Somnium Nabucdonosoris de Regnis futuris expositum à Daniele.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11490

adulteram deprehendisset. ¹ Ex varietate responsi falsitas deprehensa, Susanna absoluta; presbyteri, qui innocenti periculum creaverant, ² capite damnati.

III. ³ Ea tempestate, Nabuchodonosor somnium vidit, ¹ mysterio futurorum mirabile. Cujus interpretationem, ² quum per se non posset evolvere, adscitis ad interpretandum ⁴ Chaldæis, ⁵ qui magicis artibus, * extisque ho-

stiarum,

ex eis, legendum conjicit Sigonius. Quid si, numquam ex eis & post alterum interrogat? Certe aliquid abesse videtur: nisi legamus, utrumque ex eis. Quod mihi se valde probat. *Drus.*

¹ Ex varietate responsi. Unus respondit ὑπὸ ῥῆνον, sub lentisco: alter ὑπὸ πελῖνον, sub ilice. Vide Ælium Antonium Nebrissensem, Annot. cap. 10. apud Salmanticensem, Daniel sapientia sua liberavit eam per scrutinium, quo deprehendit non concordare testimonia ipsorum. *Drus.* Σῶζον & autem lentiscus est Hippocrati. *Ruellius.* Πεῖνον non est prunus, ut censuit Augustinus Sermon. ccciii. de Temp. sed genus ilicis. Arabs & Syrus variant. Pro ὑπὸ ῥῆνον ille habet sub arbore terebinthi, hic, sub pistacio. Pro ὑπὸ πελῖνον ille sub arbore mali, vel amygdali, hic sub malo granato. Hoc est alterum argumentum Africani contra veritatem hujus historiæ; quia in Hebræo vel Chaldæo tales allusiones fieri non possunt.

² Capite damnati. Poena talionis, juxta legem Deut. 19. 16. legitur lapidatione. Hoc enim adulteræ supplicium. Ezech. 16. ἄλ. 40. Levit. 20. ἄλ. 10. & 27.

³ Ea tempestate. Μεταίτη δὲ ἔπειρον & Αἰγύπτου παρθένους. *Joseph.* 10. 11. Dan. 11. Cum regnum in Judæa, Syria, Ammonitide, Moabitide & Ægypti magna parte constituisset. *Hebræi* apud Hieronymum.

⁴ Chaldæis. *Strabo* 16. Αὐτοὶ εἰσὶ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων φιλοσόφους, τοὺς Χαλδαίους ἀστρονομῶν, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι

μῖαν εἰσὶ τὸ πᾶν. Πραγμοίᾳ δὲ ἄλλοις καὶ ἡθελία λογῆν, ὅς ἐστι Χαλδαίων, καὶ ἡρώε τὴν Βαβυλωνίαν ὑπὸ ἐκείνων οἰκισθήν. ἐπὶ δὲ ἡ Χαλδαίων τὴν Αἰγυπτιακὴν ἡθελία. Καὶ γὰρ Ὀρχηνοίητες ἀστρονομῶν, καὶ πρὸς τὴν περὶ τῶν ἀστρονομῶν. Μέμνηται δὲ καὶ ἡ ἀνδρῶν ἐκείνων οἱ Μαθηματικοί, καὶ τῶν Κιθάρων τε καὶ Ναβουχοδονοσοῦ, καὶ Σοδῶν. *Cicero* 1. de Divin. Chaldæi non ex artibus, sed ex gentis vocabulo nominati, diuturna observatione siderum putantur effectuisse, ut prædici posset, quid enique eventurum, & quo quisque fato natus esset. *Kimchi*, הכשרים הם תבטי בשרי המורה Hieronym. in 11. Daniel. In Chaldæis ἡθελία λόγος significari puto, quos vulgus Mathematicos vocat. *Gellius* lib. 14. 1. Chaldæi seu geneblici, de motu deque situ stellarum dicere posse quæ futura sunt, profitentur. Quales hodie sunt Ephemeridum fabri, quorum libellos *Almanah* vocamus. Ea vox Arabica est, quasi donum dicas. Quia illi libelli initio anni offerebantur. Sicut hodieque fieri solet. *Horn.* Vide Fullerum 1 *Miscell.* 16.

⁵ Qui magicis artibus. Mirum, nisi scripsit, quique magicis artibus, ut magos innuat; quos à Chaldæis distinguit interpretus verus Daniel. 4. 5. & 5. 7. Magi, Chaldæi, & aræspices. Græca sunt, μάγιστροι, χαλδαῖοι, καὶ γαζαριῶται. *Infra*, Magos & Chaldæos advocat. *Drus.* De Magis; eorum etymo & disciplina, vide summum Theologum, Fr. Spanhemium, parte 11. *Dub.* 18. 19. 20. 21.

stiarum, scire occulta, & futura ¹ præcinere videbantur: mox veritus, ne more hominum, non vera, sed placita regi, ex somnio conjectarent, ² visa supprimit, poposcitque ab eis, ut ³ si vera in his divinatio esset, somnium ipsum sibi dicerent: tum demum interpretationi eorum crediturum, si prius ³ enunciando somnium, artis periculum fecissent. Illi vero, tantam molem abnuentes, non esse id humana opis, confitebantur. ⁴ Rex motus, quod ⁵ falsa divinandi professione homines erroribus illuderent, cum astricti præsentis negotio, nihil scire se confiterentur. Ita edicto regis in eos animadversum, palamque omnes hujus artis ⁶ interficiebantur. Quod ⁷ ubi Danieli compertum,† regis proximum appellat: enunciatio-

22. 23. 24. Autorem Persicæ sive Magicæ superstitionis & Philos. qui Zardust

ذردوست, ipsis Persis vocatus est, id est, amicus ignis, Græci vetustiores Ζαρδούστρου corrupte nominarunt, recentiores propius verum nomen expresserunt Ζαργάδης, Ζαργάδας, atque etiam Ζάργασι. Idem vocatur proprio nomine Persico Mog Μογ . Unde Græcis Μάγος. At ex eo Mog, iidem Græci fecerunt Μάγος, quem Sophum volunt fuisse Iliacis temporibus antiquiorem. Salmas.

* Extisque hostiarum.] Qui extis hostiarum futura prædicunt, vocantur à Græc. ἱτυαί καὶ ἡπαίσκοποι, à Latinis haruspices & extispices. Priore vocabulo usus est Theodorio, Dan. 2. posteriore Symmachus, itemque Herodianus. Drusius. In Hebræo est חַפְצֵי מִזְבֵּחַ, quod Hieronymus interpretatur τῆς νεκρομάντιδος, ut & Jarchiades. Est & ἱτυαί Theodorioni Ζαζαρηνοί, Symmacho ἱτυαί, Hieronymo ἡπαίσκοποι.

1 Præcinere.] Prædicere aut præcinere, quia vates etiam canunt, dum versus rhythmica ratione compositos cantando pronuntiant. Similiter poëta canere dicuntur eadem de causa: ex quo illud, *Arma virumque cano*. Drus. Unde

& ἐπωοιδῶν δι᾽ ἱτυαί, incantatores.

2 Visa supprimit.] Non assecutus est mentem vel Danielis, vel Josephi, Sulpicius. Nam uterque tradit, somnium Regi excidisse. Nulla ergo fraus ab eo commissâ, sed quærebat quod amiferat. Horn.

3 Si vera in his divinatio esset.] Somniis videlicet. Videtur hoc velle, si vera ex somniis divinare possent: aut, si vere divini essent. Drus.

4 Rex motus.] Si nihil deest, debet subaudiri fuit: & motus, id est, commotus iracundia. Drus.

5 Falsa divinandi professione.] Rex iracundus videri volebat eos esse impostores, qui cum abditissima quæque sibi nota esse dicerent, id tamen non ostenderent in hoc facto. Grot.

6 Interficiebantur.] Jam interficiendi erant, & interfecti proculdubio fuissent, nisi Daniel intercessisset. Quod colligitur ex participio ἡπαίσκοποι, quo usus est Daniel cap. 2. com. 13. Id enim licet sit præsentis temporis, tamen aliquando significat paulo post futurum tempus, ut Jon. 1. 3. invenit navem euntem Tharsis, id est, mox ituram. Drus. Sed indubie multi eorum jam interfecti erant.

7 Ubi Danieli compertum.] Δανιήλ ὁ δὲ ἀκρίως ὅτι ἀρροσέταξε ταύτας

ciationem somnii, interpretationemque ejus pollicetur. ⁷
 Res ad regem defertur: Daniel accersitur. Jam revelato ⁸
 sibi per Dominum ¹ mysterio, visio regis refertur, solutio-
 que. Sed res postulat, ut regis somnium, & inter- ⁹
 pretationem prophetæ, & consequentium fidem expona-
 mus.

IV. Viderat rex per soporem, ² imaginem capite aureo, ¹
³ brachiisque argenteis, ventre & femoribus æreis, cruribus fer-
 reis, quæ in pedes partim ferreos, partim fictiles, desinebant. Sed ²
 ferrum atque ⁴ testum, ⁵ inter confusum, coire non poterat. Ad ³
 extremum, imaginem lapis sine manibus abscissus proterebat, redacta-
 que omnia in pulverem, vento ablata. Igitur secundum prophetæ ⁴
 interpretationem, imago visa, ⁶ figuram mundi gerit. * Caput au- ⁵
 reum,

τὸ σφῆς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν
 τῆτοις δὲ ἡ αὐτῶν κτλ. ἡ συζευκὴν κιν-
 δωθεῖν. Joseph. Nam & ipsi ad ne-
 cem quærebantur iniquissimo decreto,
 ut in partem pœnæ venirent, qui in præ-
 miorum partem venissent, contemti à
 cæteris ob juventutem. Grot.

† Regis proximum.] Maluissimæ regis
 præfectum. Nam præfectus erat rerum
 capitalium, quem Theodotio ὑπομαχῶν
 ἄρχον appellat. An proximus regis fue-
 rit nescio. Hoc scio in fonte haberi
 מַגִּיסְטְרוֹן magistrum mactatorum, id
 est, satellitum, aut carnificum. Nomen
 ei Arioch, Dan. 11. 14. Forte proximum
 vocat, quia semper in aula prope regem
 erat. Sic enim certe loquendo aulicos
 innuere videtur supra, prudentia & dis-
 ciplina brevi omnibus regis proximis ante-
 lati. Druf. Causa appellationis hujus
 ex Josepho. Quia Ariochi erat præfectus
 ἡ σωμασφύλακων ἡ βασιλείας,
 cui promptus semper ad Regem acces-
 sus. Horn.

† Mysterio.] Arcano, secreto. Sane
 quod Propheta Daniel מֵיִסְתֵּרִים appellet,
 ejus interpres Theodotio μυστήριον vo-
 cat. Innuit autem somnium cum inter-
 pretatione. Hoc somnium, quia erat oc-
 cultum & absconditum, recte myste-

rium vocatur, cujus origo vocis Ebræa
 est, videlicet סִמְטָה סִמְטָה: unde in
 tertia conjugatione præteritum יִסְתַּמֵּן,
 abscondit, & participium generis passivi
 יִסְתָּמִן, quod legunt musthar sive my-
 sthar. Hinc mysterium, quia res abscon-
 dita, & quæ homines vulgo latet. Dru-
 sius. Τὸ ἀρσοῦμα interpretatur Chry-
 sostomus.

2 Imaginem.] Galestinus reposuit, sta-
 tuam. Id excuderunt Parisienses, Colo-
 nienses, & Drufius. Nam in editione
 Plantiniana, imaginem, ut etiam in
 Græca Theodotionis εἰκὼν μὲν, id est,
 imago una. Quod etiam in editione 1xx.
 Nam solus Symmachus edidit statuam.
 Testis Hier. Pro statua, id est, εἰδὲ δεικνύει,
 quod solus interpretatus est Symmachus, cæ-
 teri imaginem transfulerunt, volentes hoc
 nomine similitudinem ostendere futurorum.
 Druf.

3 Brachiiisque.] Et humeris ac pectore.
 Ita Daniel, Josephus.

4 Testum.] Testum dixit, quod alii
 testam, rem fictilem. Sigon.

5 Inter confusum.] Aut uniendæ sunt
 hæ dictiones, aut inserendum recipro-
 cum, se. Gifelin. Hæc autem non sunt
 apud Danielem. Sigon.

6 Figuram mundi.] Maximæ & nobil-
 lissimæ

reum, Chaldæorum imperium est: siquidem id¹ primum &
 6 opulentissimum fuisse accepimus. Pectus & brachia argentea, ²se-
 7 cundum regnum annunciant. ³Cyrus enim, victis Chaldæis atque
 Medis

lissimæ ejus partis, quam οὐκ ἐμπίστω
 vocant. Nam ab Indis ad Scythas, co-
 lumnas Herculis, Garamantes & Æ-
 thiope, hæc quatuor imperia, omnem
 terram complexa sunt. *Horn.* Porro
 sciendum est omnia magna imperia à
 Semi & Japheti posteris condita, reda-
 cto in servilem fere statum Chamo.
 Quinam enim amplissima & potentis-
 sima Orbis regna & imperia tenuerunt
 diutissime, & adhuc tenent? Nonne As-
 syrii, Chaldæi, Persæ, Macedones, Ro-
 mani, Turcæ, Saraceni, Moscovitæ,
 alique ad unum omnes, aut Semo, aut
 Japheto prognati? Quod autem Nim-
 rodus, Chami nepos ipso statim initio
 Tyrannidem occupavit, nihil sane est.
 Istius enim principatum, nullo modo
 comparandam esse cum illorum Impe-
 riis, vel populorum multitudine, vel
 terrarum amplitudine, vel temporis
 diuturnitate notum est cuilibet. Idem
 quoque censendum de regno Ægyptio-
 rum. Res autem à Tearcone Æthiope
 & Sefostre Ægyptio (quorum meminit
 Strabo) in Asia & Europa gestæ, fabu-
 losæ sunt admodum. Nec imperia aut
 Regna fuerunt, sed tumultuosæ potius
 peregrinationes dicendæ sunt: Quippe
 quum celerrime, inanis fulgetri instar,
 perierint penitus & in auras evanue-
 rint. De Æthiopum vero Abyssenorum
 Imperio, dictum est supra, eos prima
 generis sui origine, Chaldæos & Assy-
 rios esse, non Æthiopus. *Fullerus.* Ex
 hac statua vulgo traducunt quatuor
 Monarchias, quas universalem histo-
 riam constituere putant, sed contra
 mentem Danielis. Non enim latius se
 extendit vaticinium hoc, quam ad suc-
 cessores in Imperio Babylonico. Poëta
 quoque sua quatuor secula inde duxe-
 runt. *Horn.*

* Caput aureum, Chaldæorum imper.]

Ἡ ἔργα χρυσῆ κεφαλὴν ἢ τε ἐδύλαξ καὶ τὴν

ἡσὶν βασιλεῖς Βαβυλωνίως ὄντας.
Joseph. Male. Nec enim de prioribus
 Regibus quærebat, quorum ipsi non
 incognita res, sed successorum cura
 angebatur. Deinde nullus Regum Chal-
 dæorum ad tantam potentiam pervenit
 atque Nebucadnezar. Ergo ipse cum
 successoribus, caput aureum. Unde
 falso huc referunt Ninum, Semiramid-
 em, & antiquos longo ordine Reges.
Horn.

1 Primum & opulentissimum.] *Just.*
1. Primus omnium Ninus Rex Assyriorum,
 veterem & quasi avitum gentibus morem,
 nova imperii cupiditate mutavit. Auro
 igitur comparatur, tum ob antiquita-
 tem, tum ob opulentiam. Quanquam
 de opulentia, ob immensos Persarum
 thesauros, dubitari possit. De potentia
 non item. Quia Cyrus & successores
 ejus Africam nontenuerunt.

2 Secundum Regnum.] Ex Medis & Per-
 sis coalitum, quæ duo brachia. De trans-
 latione regni ab Assyriis ad Persas, vide
 Dan. 7. 5. c. 8. 3. 20. c. 10. 30. c. 11. 2. Je-
 rem. 51. 20. 30. 31. 32. Et idem prædixit
 Nebucadnezar, de quo Abydenus apud
 Euseb. 11. 29. π.

3 Cyrus.] De quo Esaias cap. 45. 1.
 diu antequam nasceretur Jerem. 37. 38.
 39. 52. & Eupolemus apud Eusebium
 9. 39. In Tarich Musulmanico dicitur K
 vocatus alio nomine. *Horn.* Fuit autem
 Cyrus ipse Medo-Persa. Medus à ma-
 tre, Persa à patre, unde dicitur ἡμίος.
Grotius. Secundum oraculum Cælo
 datum:

Ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς βασιλεὺς Μή-
 δισι γένῃ.

quod Pythia apud Herodotum lib. 1. de
 Cyro Persa-Medo interpretata est. No-
 men Cyri Solem significare scripsit *Cit-
 sias* & eum secutus *Plutarchus* in *Arta-
 xerxe*: quum *Chur* & *Churshid* apud Per-
 sicos

Medis, imperium ¹ ad Persas contulit. In ventre areo, ² tertium ³ regnum portendi pronuntiatur: idque impletum videmus. Siqui-
dem Alexander, ereptum Persis imperium, ³ Macedoniae vindi-
cavit. Crura ferrea, ⁴ imperium quartum, idque Romanum ¹⁰
intelligitur, ⁵ omnibus ante regnis validissimum. ⁶ Pedes vero par-
tim

ficos Poëtas, ad hunc usque diem idem denotare dicatur. Uffer.

1 Ad Persas.] Sive Parthos. Nam Persæ & Parthi eadem gens. Græci, qui distinguere Πάρθους & Πέρσας, more suo fecerunt, dum omnia turbant & confundunt, quæ discriminanda sunt, aut non distinguenda dividunt. Idem nomen Πάρθους & Πέρσας ex proprio Paras unde & Πάρθου. Hinc Παρσαγάδων urbs, transpositis literis, pro Παρσαγάδων vel Παρσαγάδων. Quod significat Περσῶν ἑρπεδῶν, ut interpretatur apud Stephanum Anaximenes. Nec obstat quod Persas & Parthos Græci regionibus distinguunt. Nam Parthos collocant ubi nunc est Isfahan, Persas ubi Isfahar. Sic enim & Ἀσσυρίων & Ἀσσυρίων distinxerunt, cum idem sit vocabulum Atur & Assur. Salmasius. Sciendum etiam Arabes non distinguere inter Reges Aderbigiana & Faras, sed una serie utrosque conjungere, ut ex Tarich patet.

2 Tertium regnum.] Græcorum, non Carthaginensium, ut Orosius, & ex eo Prosper 11. de prædict. promiss. 33. voluit. De translatione Imperii Babylonici ad Græc. Daniel. 7. ὕψ. 5. c. 13. 5. 6. 7. 8. 21. c. 10. 3. 4.

3 Macedoniae vindicavit.] Quod idem regnum Macedonum dicitur, aut Græcorum. Qui autem post ipsum regnarunt in Asia, Syro-Macedones appellati sunt, eorumque ditio Javan dicta, id est, Græcia. Unde lux primo Macabæorum, cap. 1. com. 1. regnavit pro eo primus in Græcia. Siquidem de Alexandro loquitur, qui primus regnavit pro Dario in Græcia, hoc est, in Syro-Macedonia. Id regnum Græcorum idem

historicus appellat. Druſ. Hæc Monarchia non recte Macedonica vocatur; sed Græca dicenda est. Quia Alexander M. quanquam Macedoniae Rex, totius tamen Græciæ, si Lacedæmonios excipias, Imperator contra Persas constitutus est. Deinde Macedonia nunquam Περσῶν & Περσῶν super cætera regna habuit, nec in ea sedes Imperii. Macedones autem antiqui ex Septentrione, unde & Thracæ & aliæ Græcorum gentes, profecti, diutissime barbaram linguam retinuerunt, & pro talibus à cæteris Græcis habiti sunt. Nomen arguit à Getis, vel ex eorum vicinia, ortos. De quo alias. Horn.

4 Imperium quartum, idque Romanum.] Sic Hieronymus & plerique interpretum. Estque hæc communis opinio. Cui repugnat, tum quod Romani nunquam Imperio Babylonico integre potiti sunt, cum fatalis Imperii illius terminus fuerit Euphrates: tum quod Parthici Reges, veri haud dubie Nebucadnezaris successores, Orbem quasi ex æquo cum Romanis tenuerunt. Non ergo in Romanos quadrat quod dicitur: *Comminuet & conteret omnia hæc.* Ideo alii, ut Junius, Brughon, Grotius, Seleucidæ & Lagidas, Alexandri successores intelligunt. Horn.

5 Omnibus ante regnis validissimum.] Melius & Latinius, omnium ante regnorum validissimum. Martialis:

*Terrarum Dea gentiumque Roma,
Cui par est nihil & nihil secundum.*
Claudianus:
*Qua nihil in terris complectitur altius
æther,
Armorum legumque parens, qua fundit
in omnes
Imperium.*

6 Pedes vero partim ferrei.] Hier. Pedes
R 2 ejus

tim ferrei, partim fictiles, dividendum esse Romanum regnum, ita ut nunquam inter se coëat, præfigurant: quod æque impletum
 12 est. Siquidem jam non ab uno imperatore, sed etiam ¹ à pluribus
 13 semperque inter se armis aut studiis dissentientibus res Roma-
 14 na administratur. Denique ² commisceri testum, atque fer-
 rum ³ nunquam inter se coëuntem materiam, ⁴ commistiones hu-
 manigenis, futura à se invicem dissidentes, significantur. Si-
 quidem Romanum solum ⁵ ab exteris gentibus, aut rebellibus occu-
 patum, aut ⁶ dedentibus ⁷ semper pacis specie traditum constat: ⁸ ex-
 ercitusque nostris, urbibus atque provinciis permixtas barbaras
 nationes, & ⁹ præcipue Judæos, inter nos degere, ^{*} nec tamen in
 mores

ejus & digiti ex parte ferrei, ex parte sunt fictiles: quod hoc tempore manifestissime comprobatur. Sicut enim in principio nihil imperio Romano fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis civilibus & adversum diversas nationes aliarum gentium barbararum indigemus auxilio.

1 A pluribus.] Sulpicius scripsit imperante Honorio. Quare cognovit Imperatores Constantinum & Constantem, Magnentium & Constantium, Maximum & Valentinianum, Eugenium & Theodosium, armis inter se dissidentes. Constantium vero & Constantem, & Valentinianum & Valentem, Gratianum & Valentinianum minorem, studiis religionis, faviente Arrianiismo, inter se discordantes. Nam Arcadius & Honorius, neque armis neque studiis inter se decertarunt, sed concitatores odiorum non defuerunt. Sigon.

2 Commisceri testam atque ferrum.] Locus satis obscurus, & qui hac explanatione Danielis eget: Quod autem vidisti ferrum mixtum teste ex luto, commiscébuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut ferrum misceri non potest teste.

3 Nunquam inter se coëuntem materiam.] Sunt enim ἀσμίλωσα.

4 Commistiones humani generis.] Id ad conjugia inter Lagidas & Seleucidas referunt illius sententiæ sectatores. An-

tiochus enim Hædæ, Laodiceæ & Bereniceæ, Philadelphæ filias, Ptolomæus Epiphanes Cleopatram Antiochi M. filiam duxit. Græc. Contra Sulpicius noster pro commixtione gentium exterarum cum Romanis accipit.

5 Ab exteris gentibus.] Vandalis, Suis, Francis, Burgundionibus, qui Rhenum transierunt, & Galliam ac Hispaniam tenuerunt. Sigon.

6 Dedentibus.] Gotthis, qui se pacis specie dederunt Valenti Imp. cum Danubio trajecto, arma in eum ceperunt, atque in tugurio combusserunt, exercituque deleto, Illyricum & Pannoniam & Græciam invaserunt, ac demum se in Italiam, Galliam, Hispaniam intulerunt. Sigon. Quem & vide in libris de Occidentali Imperio.

7 Semper pacis specie.] Perperam. Reponendum: dedentibus se per pacis speciem. Sigon.

8 Exercitusque nostris, urbibus atque provinciis.] Theodosius Major, primus Gothos, aliosque barbaros, in urbes, legiones, & partem Reipublicæ Romanæ admisit, teste Synætio in Oratione ad Arcadium, qui eam rem reprehendit, ut Reipublicæ Romanæ exitabilem. Sigon.

9 Præcipue Judæos.] Qui ex ultima dispersione in omnes provincias divisi sunt. Claudius Imperator tumultuantes Roma expulit. Procopius dicit, Neapoli

mores nostros transire ¹videamus. Atque hæc esse ²postrema tem-
 15 pora, prophetæ annunciant. ³In lapide vero sine manibus abscisso, ⁴16
 qui aurum argentum & ferrum testumque comminuit, ⁴Christi
 figuram esse. Is enim ⁵non conditione humana editus (siquidem non ¹⁷
 ex voluntate viri, sed ex Deo natus est) mundum istum, in quo sunt
 regna terrarum, in nihilum rediget, ⁶regnumque aliud incorru-
 ptum atque perpetuum, id est, ⁷futurum seculum, quod sanctis
 paratum est, confirmabit. De quo uno adhuc quorundam fi-
 des ⁸in ambiguo est: Non credendum de futuris, cum de præ-
 teritis convincantur.

V. Igitur

poli tam multos fuisse Judæos, ut urbis
 defensionem adversus Belisarium sibi
 deposcerint. In exercitu Honorii con-
 tra Gothos, Ducem Judæum fuisse pro-
 ditum est. *Sigon.* Vide Sueton. in Clau-
 dio xxv. *Rutilius* r. Itinerar.

Atque utinam nunquam Judæa victa
 fuisset,

Pompeji bellis imperiove Titi.

Latius excisæ gentis contagio serpit,

Victoresque suos natio victa premit.

Quæ de Judæis, non Christianis, acci-
 pienda docet Seldenus.

* Nec tamen in mores nostros transire.]
 Gerebant enim barbari inter Romanos
 habitum patrium, & religionem pa-
 triam colebant, & moribus patriis vi-
 vebant. Quod dolet Synæsius in Oratio-
 ne ad Arcadium.

¹ Videamus.] *Giselin.* Videmus. Sic
 & *Sigon.*

² Postrema.] Hæc Sulpicii sunt ex
 Carminibus aliorum Prophetarum sum-
 ta. *Sigon.*

³ In lapide vero sine manibus abscisso.]
 Hieronymus in commentario super Dani-
 eilem: *Abscissus est lapis, Dominus at-
 que Salvator, sine manibus, id est, absque
 coitu humano, de utero virginali, & con-
 tritis omnibus regnis, factus est mons ma-
 gnus & implevit universam terram: quod
 Judæi & impius Porphyrius male ad popu-
 lum referant Israël, quem in fine seculorum
 volunt esse fortissimum & omnia regna con-
 terere & regnare.* *Drus.* Grotius miro

commento, per lapidem hunc Romanos
 intelligit, sed nulla vel probabili ratio-
 ne. Itaque ea quæ sequuntur, omnia ad
 Imperium Romanum trahit.

⁴ Christi figuram esse.] Ita Interpretes
 tum prisca, Augustin. Hieron. Theodor.
 tum recentiores, Lyra, & alii fere om-
 nes, excepto Grotio.

⁵ Non conditione humana editus.] Quod
 ex Joh. i. v. 13. probat, sed non bene.
 Ibi enim de regeneratis sermo est. *Drus.*
 Et ita verba illa; *de monte abscissus,*
 acceperunt Ambrosius *Serm. lxx.* *Hie-
 ron.* *Epist. ad Eustachium. Iren. 3. 28.*
Justin. contra Tryph. *August.* *Tract. 9.*
 in Joh. & alii.

⁶ Regnumque aliud.] Quod factum
 est, destructo per religionem Christia-
 nam gentilismo, maxime Constantini
 Magni tempore. *Deposuit pharetras Ar-
 menius, Hunni discunt Psalterium, Scy-
 thie frigora fervent calore fidei, Getarum
 rutilus & flavus exercitus Ecclesiarum cir-
 cumfert tentoria.* Hieron. ad Lætam.

⁷ Futurum seculum.] Post resurrectio-
 nem. Nam est aliud post hanc vitam.
 Vocatur etiam futurum seculum tem-
 pus Messæ, ut dictum est. De his Don
 Isahac Abarbenel in libro qui possessio
 patrum inscribitur. *Drus.* Et ita quoque
 locum Danielis intellexerunt Theodo-
 ret. Tertull. & alii, ex locis Evangelii
 de die Judicii, Matth. c. 24. Luc. c. 21.
 Marc. 13.

⁸ In ambiguo est.] Sed sine ratione,

1 V. Igitur Daniel, 1 multis à rege muneribus donatur, 2 præfectus Babylonæ, atqui omni imperio, in summis 3 honoribus habebatur. 3 Ejus suffragio Ananias, Azarias, & Mifael, 4 ad summam æque dignitatem & potestatem provecti. Eodem fere tempore præclara Ezechielis propheta extitit, revelato ei futurorum & 6 resurrectionis mysterio. 4 Extat 7 liber magni operis, & cum cura legendus.

1 VI. 8 At in Judæa, cui post excidium Jerosolymæ G-doliam propositum, supra memoravimus, ægre ferentes 9 Judæi, principem sibi ex stirpe non regia, arbitrio victoris datum, 10 Ismaël quodam duce & concitato nefandæ con-

juratio- cum convincantur ex eo quod cætera, quæ prædicta erant, omnia evenerunt. Sigonius.

1 Multis à Rege muneribus donatur.] Qui & ei iussit offerri מנחה, sacrificium, sed non id sivit Daniel, quod Idololatria esset. Iarchiades & alii Hebrai. Lyra.

2 Præfectus Babylonæ atque omni imperio.] In Chaldaeo est: על כל מדינת בבל. Ioseph. ἀπειθήσεως ἐπιτροπὸν τῆ βασιλείας ἐποίησε.

3 Ejus suffragio.] Rogatu potius. Nam suffragium aliud est. Vide Dan. 11. 49. Drusius.

4 Ad summam æque dignitatem.] Babylonæ præfecturam. Hinc illa invidia, & exinde periculum. Ioseph.

5 Ezechielis propheta.] Qui fuit Sacerdos. Valuit eruditione & ingenio, ita ut seposito Prophetiæ dono, quod incomparabile est, non immerito Homero eum compares, ob pulchras ἐνοίας, comparationes illustres, magnam rerum multarum, præsertim architecturæ, cognitionem. Grot. Vide Epiphanius, Isidorus, Doroth. in vita ejus, qui tamen multa fabulosa de eo narrat. Ut quod Judæos per fluvium Chobar, sicco pede duxerit, Chaldæis insequentibus in eo submersis. Occisum à Duce Iudæorum apud Babylonem, ac in sepulchro Sem & Arphaxad conditum tradunt. Nonnulli veterum putarunt eum

fuisse Pythagoram. Sed falso. Clem. 1. Strom. Vixit fere apud fluvium ככך, qui Χαβόρας Ptolemæo, Straboni Α'βόρας, à Cobare præfecto, cujus opere deductus ex Euphrate, Plin. v. 24.

6 Resurrectionis mysterio.] An respexit ad caput trigesimum septimum Ezechielis, quod nonnulli de generali resurrectione intelligunt? cum potius ibi agat de restitutione captivitatis Babylonæ, quæ quasi mors quædam civilis est. Drus. Ezechiel Scripturarum & Oceanus, & mysteriorum Dei labyrinthus, Hieronymus in cap. 47. Ezech.

7 Liber magni operis & cum cura legendus.] Hieronymus apud Hebræos vetitum asserit, ne quis Ezechielis principium & finem, Cantica Canticorum & initium Geneseos legat ante ætatem sacerdotalem, id est, annum trigesimum. Negant idem fas esse Ezechielem scriptis commentariis explicare, nisi summa tantum ejus capita attingendo. Vide & Cunæum 1. de Rep. Ebr. xvii. P. Pradus & Vilalpandus maximis eum Commentariis illustrarunt.

8 At in Indaa.] 1v Reg. xxv. Jerem. 40. 41. Ioseph. 10. 11.

9 Judæi.] Quidam. Conspirationis initium fuit à rege Ammonitarum Baali. Ioseph.

10 Ismaël quodam duce.] Qui de femine regio erat, ac propterea ægre ferebat alium sibi à Chaldæis prælatum. Drus. Hinc,